

*Робоча програма
навчальної дисципліни*

Радіомистецтво

K a r a z i n M e d i a T o p o s G r o u p 2 0 2 0

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Катедра медіакомунікацій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Робоча програма навчальної дисципліни

РАДІОМИСТЕЦТВО

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 06 – «Журналістика»

спеціальність 061 – «Журналістика»

освітньо-професійна програма «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

вид дисципліни за вибором

факультет соціологічний

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

27 серпня 2020 року, протокол № 9

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Анатолій ПОДОРОЖКО, старший викладач катедри медіакомунікацій;
Олена ТОЛСТОКОРА, старша викладачка катедри медіакомунікацій

Програму схвалено на засіданні катедри медіакомунікацій

Протокол від 26 серпня 2020 року № 9

Завідувачка катедри медіакомунікацій

Лідія СТАРОДУБЦЕВА

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету

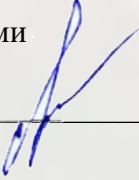
Протокол від 27 серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії соціологічного факультету

Юлія СОРОКА

Програму погоджено з гарантом (керівником проектної групи) освітньо-професійної програми «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

Гарант освітньо-професійної програми

(керівник проектної групи) Лідія СТАРОДУБЦЕВА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Радіомистецтво»
складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів
другого (магістерського) рівня
спеціальності 061 – «Журналістика»
освітньо-професійної програми «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: ознайомлення студентів із принципами і прийомами радіомистецтва, сучасним бродкастингом і технікою мови в медіасфері; формування практичних вмінь щодо роботи у галузі радіомистецтва. Дисципліна є вибірковою, тісно пов'язаною з дисциплінами «Цифрова журналістика», «Журналістська майстерність», «Журналістські стандарти» і має переваги та можливості для опанування не тільки ґрунтовними теоретичними знаннями з основ радіомистецтва, але й практичними навичками створення авторських радіопроектів.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: опанування знаннями про радіомистецтво та специфіку роботи радіожурналіста, бродкастера, ведучого різних жанрів радіопередач; отримання навичок постановки правильного дихання, роботи над голосом; опрацювання чіткої дикції, виразної артикуляції; оволодіння прийомами мовлення на радіо і телебаченні, публічних виступів у публічному просторі, роботи у галузі радіомистецтва.

1.3. Кількість кредитів: 4 кредити

1.4. Загальна кількість годин: 120 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
88 год.	112 год.
Індивідуальні завдання	
0 год.	

1.6. Заплановані результати навчання: знання основ радіомистецтва, особливостей роботи у прямому етері; ознайомлення з нормами і правилами роботи радіожурналіста, можливостями бродкастера; оволодіння студентами основним інструментарієм

радіомистецтва та техніки мови в медіасфері; відпрацювання студентами чіткої дикції; оволодіння прийомами мовлення на радіо; ознайомлення з формами мовленнєвого впливу та образом оратора, технологією створення аудіоконтенту.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі повинні набути такі програмні компетентності.

Загальні компетентності:

- ЗК 1 Використання передового вітчизняного та зарубіжного досвіду з метою виконання професійних завдань
- ЗК 2 Здатність навчатися
- ЗК 3 Здатність адаптуватися до нових ситуацій і приймати рішення
- ЗК 4 Уміння працювати в команді
- ЗК 5 Здатність генерувати нові ідеї та ініціювати створення власних проєктів
- ЗК 6 Здатність до критики та самокритики
- ЗК 7 Здатність до управління
- ЗК 8 Креативність, здатність до системного мислення
- ЗК 9 Адаптивність, гнучкість і комунікабельність
- ЗК 10 Наполегливість у досягненні мети
- ЗК 11 Відповідальність за якість виконуваної роботи
- ЗК 12 Толерантність

Фахові компетентності:

- ФК 1 Володіння базовими знаннями в галузі сучасних інформаційних технологій, комунікативістики, концепцій інформаційного суспільства, основ аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики, теорій медіа та уміння їх використовувати в професійній діяльності
- ФК 2 Володіння базовими знаннями теоретико-методологічних підходів до системного аналізу медіа та проєктування комунікативних процесів у галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики, уміння їх використовувати в професійній діяльності
- ФК 3 Вміння створювати аудіовізуальний контент, розробляти стратегії медіапроєктування та аналізувати комунікативний простір аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики
- ФК 4 Здатність до планування, організації та проведення інформаційно-комунікативних кампаній з використанням базових знань в галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики
- ФК 5 Використання інструментальних знань щодо управління інформаційними процесами в галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики
- ФК 6 Володіння специфікою різних видів аудіовізуального медіадискурсу з метою ефективного виконання професійних завдань
- ФК 7 Вміння створювати інноваційні медіапроєкти в галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики
- ФК 8 Розуміння ролі цифрової журналістики у суспільстві, відповідальності журналіста та знання журналістських стандартів
- ФК 9 Вміння подавати інформацію в різних мультимедійних форматах, поєднувати аудіальні, візуальні та текстуальні складові медіаповідомлення, володіння сучасними інструментами аудіовізуальної комунікації
- ФК 10 Володіння технологіями цифрової безпеки, навичками роботи журналіста в екстремальних умовах; вміння критично мислити, застосовувати технології фактчекінгу та знання механізмів протидії технологіям медіаманіпуляцій в умовах інформаційних війн

Здобувачі освітньо-професійної програми повинні демонструвати такі програмні результати навчання.

- ПРН 1 Опанування знаннями з основ журналістики, комунікативістики, концепцій інформаційного суспільства, теорій медіа, що сприяють розвитку загальної культури й формують уміння їх використовувати в професійній діяльності у медіасфері
- ПРН 2 Опанування базовими знаннями в галузі сучасних інформаційних технологій, володіння навичками використання програмних засобів і роботи в комп'ютерних мережах, уміння створювати сайти, блоги та гіпертекстові проєкти, і використовувати інтернет-ресурси для медіадосліджень
- ПРН 3 Опанування знаннями з основ відеопродакшну (режисура екранних мистецтв, відеозйомка, постпродакшн і моушн-дизайн), візуальних комунікацій та медіамистецтва для створення авторських медіапроєктів
- ПРН 4 Опанування фундаментальними знаннями з основ фотомистецтва, кіномистецтва та телемистецтва (теледраматургія, телеінтерв'ю, виробництво телеконтенту та створення авторських телепрограм).
- ПРН 5 Опанування знаннями з основ створення медіадискурсу, функціонування реклами та PR в медіа, механізмів медіавпливу; навички з медіааналітики, медіариторики та медіакритики
- ПРН 6 Опанування знаннями професійних стандартів журналістської роботи, використання у діяльності принципів і норм медіаетики
- ПРН 7 Формування здатності до навчання
- ПРН 8 Формування вміння генерувати нові ідеї та ініціювати створення власних проєктів у медіасфері
- ПРН 9 Опанування знаннями фундаментальних наук, що сприяють розвитку загальної культури й формують розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній діяльності
- ПРН 10 Формування здатності до критики та самокритики
- ПРН 11 Розвиток креативності, здатності до системного мислення
- ПРН 12 Формування адаптивності та комунікабельності
- ПРН 13 Формування наполегливості у досягненні мети
- ПРН 14 Формування відповідальності за якість виконуваної роботи
- ПРН 15 Формування толерантності

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Радіомистецтво

Тема 1. Виразальні засоби і жанри радіомистецтва

Виразальні звукові радіозасоби, їх структура, основні принципи та головні ознаки. Форми радіожурналістики, їх основні чинники та особливості. Формотворні засоби радіожурналістики. Стилiстичні прийоми. Діалог. Музика і шуми. Голосовий грим. Паралельний монтаж. Метод акустичного колажу. Документ і узагальнення в структурі передач. Інформаційні радіожанри. Мета інформаційних радіожанрів – оперативно повідомляти про важливі події. Новини на радіо та в подкастах. Інформаційне радіоповідомлення. Інформаційний огляд преси. Інформаційний радіорепортаж. Інформаційне радіоінтерв'ю. Радіозвіт. Інформаційна радіо кореспонденція. Опитування (vox populi). Аналітичні радіожанри. Аналітичне радіоінтерв'ю. Аналітична радіокореспонденція. Аналітичний радіорепортаж. Журналістське розслідування для

радіо. Коментар як аналітичний жанр, види коментаря та його призначення. Бесіда. Радіоогляд. Документально-художні радіопрограми. Фічер. Радіонарис. Радіозамальовка. Радіопортрет. Радіооповідь. Радіокомпозиція. Радіовистава.

Тема 2. Роль радіомовлення в системі засобів масової комунікації

Сучасні проблеми у сфері функціонування радіомовлення в Україні. Принципи та функції діяльності радіоорганізацій в Україні, їх різновиди та характерні особливості. Функції радіомистецтва: інформаційна, громадське обговорення, функція спілкування, рекламна, мистецько-естетична, просвітницька, рекреативна. Поняття «форми мовлення», «форми радіопередачі», «форми радіопрограми». Формоутворювальні чинники. Класифікація інформаційних випусків за періодичністю, екстремністю виходу до етеру. Нові можливості оперативного поширення інформаційних випусків новин за допомогою аудіоподкастинга. Викладення на інтернет-сайті інформаційного аудіоподкасту. Вимоги до оформлення анонсу тем, які порушуються в записаному аудіоподкасті.

Тема 3. Робота радіожурналіста і можливості подкастера

Особливості роботи радіожурналіста. Редакційне планування тем: на рік, щомісячні, щотижневі, щоденні. Робота зі звукозаписуючим обладнанням. Робота радіожурналіста та подкастера. Підготовка до передачі у запису – аналіз суті і значимості події. Створення паралельних часових потоків. Шкідливість імітації події, ситуації. Пошук джерел інформації. Робота радіожурналіста в прес-службі. Особливості прямих включень з резонансних подій, репортаж у прямому етері. Інтерактивні програми. Співпраця радіожурналіста, подкастера з прес-службами, прес-центрами державних та комерційних установ. Прес-релізи, кореспонденції, звукові звіти. Співпраця із ЗМІ, власна творчість. Робота радіожурналіста в екстремальних умовах. Військова тематика. Висвітлення міжнародних конфліктів. Створення ясної і збалансованої картини «локального конфлікту», аналіз його витоків і пошук можливостей його вирішення. Репортер у прямому етері.

Тема 4. Особливості роботи радіоведучого

Вміння знайти форму щирої розмови з готовністю вислухати опонента. Готовність до спілкування, підтримання процесу взаємодії з аудиторією. Побудова матеріалу, яка дозволить уникнути поверховості. Опис ситуації. Лаконічність, вміння мінімумом слів висловити суть того, що відбувається. Максимальна насиченість і точність мови. Вміння слідкувати за ходом бесіди, вирішуючи, на які запитання співрозмовник уже відповів, від яких запитань варто відмовитись. Готовність до імпровізації, до несподіваного повороту подій. Вміння знайти «свій тон» у будь-якій передачі. Стандарти роботи ведучого інформаційних програм та ток-шоу. Особливості роботи ведучого музичних FM-станцій.

Розділ 2. Техніка мовлення

Тема 1. Постановка правильного дихання

Технологія та методика постановки правильного дихання, робота над голосом. Виразна, логічно вивірена, чітка, емоційно насичена подача медіаматеріалу. Вільне володіння мовою, вміння виділити головне. Чітка дикція, виразна артикуляція. Вміння правильно користуватися власним голосом. Основні ознаки комунікативно-якісного мовлення. Правильність мовлення. Логічність. Логічний наголос. Доцільність. Точність мовлення. Стиль та жанр тексту. Чистота мови. Виразність. Ясність. Етичність. Естетичність. Механізм голосоутворення. Робота голосового апарату. Основа звукоутворення. Дихання.

Техніка мовлення. виправлення мовних дефектів. Артикуляція. Можливості голосового діапазону. Зміцнення мовленнєвого і дихального апаратів. Володіння голосом. Навички діафрагмального дихання. Вміння вимовляти «на опорі». Відпрацювання чіткої дикції. Вокальні техніки на звільнення від м'язової напруги і психофізичних затискачів. Усунення «говірки». Скоромовки і чистомовки як засіб для тренування мовного апарату. Усунення монотонності та багатонаголосності.

Тема 2. Форми мовленнєвого впливу і образ оратора

Різноманітність і багатство мови. Форми мовленнєвого впливу. Художні засоби. Тропи і риторичні фігури. Комбінуванням слів, що мають переносні значення. Використання синтаксичних конструкцій. Багатозначність слів. Фразеологізми. Прикметникові, дієприкметникові і дієприслівникові звороти. Синоніми. Антоніми. Прикладки. Епітети. Порівняння. Метафори. Естетичність мови. Виразність і багатство індивідуальної мови. Образ оратора. Інтонування. Жести. Звучання промови. Модуляція. Техніка дихання і техніка мовлення. Композиційні частини промови. Звернення. Тема. Викладення. Розповідь. Опис. Доказ. Спростування. Заклик. Висновок. Мета промови. Красномовство. Риторичний аналіз тексту. Комунікативні ознаки мовлення. Звертання і вокативи. Оперативна орієнтація за візуальним (зоровим) і акустичним (слуховим) сприйманням. Мовний етикет. Вплив аудиторії. Посмішка і реакція на неї. Етикетні мовні формули. Побажання і прощання. Рефлексія і коригування. Розуміння відповідальності перед аудиторією, прояви соціальної відповідальності. Аспекти соціальної відповідальності: індивідуальна самосвідомість, професійні стратегії, соціально-спрямована дія. Відповідальність за рівень якості продукту. Сучасна подача матеріалу.

Тема 3. Риторичні засоби у роботі на радіо

Особливості мовлення на радіо. Риторика в повсякденному житті. Прийоми публічних виступів бродкастера у медіапросторі. Основні прийоми майстерності теле- і радіоведучого. Теорія та практика розвитку навичок вільного мовного існування в різних жанрах журналістики. Акторська подача матеріалу. Закадровий текст. Публічні виступи. Відеоетюди. Техніка мови у роботі бродкастера. Робота з артикуляцією. Діафрагмальне дихання. Безшумний добір повітря. Демонстрація звучання в трьох регістрах при фізичному навантаженні. Прийоми читання публіцистичного тексту. Голосові вправи на темпоритм. Класичний гекзаметр. Мовні такти. Логічний наголос. Донесення інформації до слухача. Читання інформаційного тексту перед мікрофоном. Робота з мікрофоном. Прийоми читання публіцистики. Розуміння вимог жанру. Різниця між інформаційним і художнім мовленням. Інтонаційні особливості того чи іншого жанру. Практичні навички роботи радіоведучого перед мікрофоном чи телекамерою.

Тема 4. Мистецтво публічних виступів

Етапи підготовки радіожурналіста до публічного виступу. Концепція. Пошук джерел знаходження матеріалу. Вибір матеріалу. Зміст. Аргументація й критика. Види аргументів. Критичне осмислення. Вступ до промови. Способи подання матеріалу. Завершення промови. Способи запам'ятовування промови. Невербальні засоби оратора. Моделювання радіоаудиторії. Розуміння предмета мовлення у слухачів. Стратегія виступу, його тактичні прийоми і засоби. Аналіз публічного виступу. Прийоми зацікавлення аудиторії на радіо. Мовленнєвий закон. Культура мовлення зростає по висхідній лінії від орфографічно-пунктуаційної грамотності (правильності) до стилістичної виразності, далі до комунікативної оптимальності та художньої майстерності радіоведучого.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п. с.	лаб.	інд.	с. р.		л	п. с.	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Радіомистецтво												
Разом за розділом 1	60	8	8	–	–	44	60	2	2	–	–	56
Розділ 2. Техніка мовлення												
Разом за розділом 2	60	8	8	–	–	44	60	2	2	–	–	56
Усього годин	120	16	16	0	0	88	120	4	4	0	0	112

4. Теми семінарських і практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
Розділ 1. Радіомистецтво		8	2
1	Виразальні засоби і жанри радіомистецтва	2	–
2	Роль радіомовлення в системі засобів масової комунікації	2	–
3	Робота радіожурналіста. Продакшн аудіоконтенту	2	2
4	Особливості роботи радіоведучого	2	–
Розділ 2. Техніка мовлення		8	2
1	Технологія та методика постановки правильного дихання, робота радіожурналіста над голосом	2	–
2	Форми мовленнєвого впливу і образ оратора	2	2
3	Особливості мовлення на радіо. Робота з мікрофоном	2	–
4	Мистецтво публічних виступів	2	–
Разом		16	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
1	Розділ 1. Радіомистецтво	44	56
	Створити і презентувати авторський радіоподкаст		

2	Розділ 2. Техніка мовлення	44	56
	Зробити вправи з удосконалення техніки мовлення та відпрацювання чіткої дикції; підготувати і записати подкаст, який репрезентує навички оволодіння технікою мови і акторську подачу матеріалу		
	Разом	88	112

6. Індивідуальні завдання

За дисципліною «Радіомистецтво» індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи контролю

Поточний контроль: усні опитування на заняттях за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем; мікроконтрольні роботи, що проводяться на початку заняття; оцінювання ступеня активності студентів та якості їхніх відповідей на заняттях; тестові завдання.

Контроль виконання самостійних робіт: перевірка виконання творчих завдань (усна доповідь, есе, індивідуальні та колективні мультимедійні презентації).

Контрольна робота за розділом 2 «Техніка мовлення».

Підсумковий контроль (залік): перевірка рівня засвоєння студентами теоретичного та практичного навчального матеріалу в цілому; вміння студента використовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом		
Т 1–4	Т 1–4	10	60	40	100
30	20				

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	зараховано
70–89	
50–69	
1–49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

Розділ 1. Радіомистецтво

1. Гоян О. Я. Основи радіожурналістики і радіоменеджменту : підручник для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за напрямом «Журналістика» / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2004. 189 с.
2. Ефимова Н. Н. Звук в эфире : учеб. пособие для вузов. Москва : Аспект Пресс, 2005. 142 с.
3. Ким М. Н. Жанры современной журналистики : производственно-практическое издание. Санкт-Петербург : Изд-во Михайлова В. А., 2004. 335 с.
4. Коханова Л. А. Основы теории журналистики : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Журналистика». Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2009. 536 с. (Сер. «Медиаобразование»).
5. Лизанчук В. В. Радіожурналістика : засади функціонування : підручник для студ. вищ. закл. освіти, що навчаються за спец. «Журналістика» / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка, Академія наук вищої школи України. Львів, 2000. 365 с.
6. Михайлин І. Л. Основи журналістики : підручник. 5-те вид., перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 496 с.
7. Смирнов В. В. Жанры радиожурналистики : учеб. пособие для вузов. Москва : Аспект Пресс, 2002. 286 с.
8. Телерадиоэфир : история и современность / под ред. Я. Н. Засурского. Москва : Аспект Пресс, 2005. 239 с.
9. Swanson J., Kaempfer R. The Radio Producer's Handbook. New York : Allworth Press, 2004. 256 p.
10. Whitaker J. Master Handbook of Audio Production. New York : McGraw-Hill/TAB Electronics, 2002. 420 p. (Digital Video and Audio).
11. Viers R. The Sound Effects Bible: How to Create and Record Hollywood Style Sound Effects. San Francisco : Michael Wiese Productions, 2008. 326 p.

Розділ 2. Техніка мовлення

1. Анненкова И. В. Медиариторика : генезис, теория и методология, перспективы развития. Минск : Изд. Центр БДУ, 2014. 576 с.
2. Анненкова И. В. Риторика для журналистов : историко-культурный, теоретический и практический аспекты : учеб. пособие для студентов факультетов и отделений журналистики. 2-е изд., испр. и перераб. Москва : МедиаМир, 2013. 118 с.
3. Аристотель. Поэтика. Риторика / вступ. ст. Ю. С. Трохачева ; пер. с древнегреч. В. Аппельрота, Н. Платоновой. Санкт-Петербург : Азбука-классика, 2007. 346 с.
4. Вжещ Я. Л. Базові категорії медіалінгвістики : медіа-мова, медіа-дискурс, медіа-текст // Нова філологія. 2014, № 60. С. 23–27.
5. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ : Наукова думка, 2010. 432 с.
6. Водина Н. С., Иванова А. Ю., Ключев В. С. Культура устной и письменной речи делового человека : справочник-практикум / ред. И. М. Рожкова. 18-е изд. Москва : Флинта : Наука, 2012. 315 с.
7. Смелкова З. С., Ассуирова Л. В., Савова М. Р. Риторические основы журналистики : учеб. пособие. 5-е изд. Москва : Флинта : Наука, 2007. 319 с.

8. Тріщук О. В., Фіголь Н. М. Словник помилкового слововживання в сучасних медіа / НТУУ «КПІ». Київ : Політехніка, 2015. 300 с.
9. Шахиджанян В. В. Учимося говорити публічно. 4-е изд., испр. Москва : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2012. 477 с.
10. Язык средств массовой информации : учеб. пособие для вузов / Моск. гос. ун-т. им. М. В. Ломоносова, фил. фак. ; под ред. М. Н. Володиной. Москва : Академический Проект : Альма Матер, 2008. 758 с. (Gaudeamus).
11. Brooke C. G. *Lingua Fracta : Toward a Rhetoric of New Media*. New Jersey : Hampton Press, 2009. 222 p. (New Dimensions in Computers and Composition).
12. Rice J. *The Rhetoric of Cool : Composition Studies and New Media* / foreword by Gregory L. Ulmer. Illinois : Southern Illinois University Press, 2007. 208 p.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

Розділ 1. Радіомистецтво

1. Закон України «Про інформацію». URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 25.08.2020).
2. Інститут масової інформації (ІМІ). URL : <http://imi.org.ua/> (дата звернення: 25.08.2020).
3. Інформаційне агентство «Інтерфакс-Україна». URL : <http://interfax.com.ua> (дата звернення: 25.08.2020).
4. Кодекс етики українського журналіста. URL : <http://nsju.org/page/196> (дата звернення: 25.08.2020).
5. Кодекс професійної етики НСЖУ. URL : http://www.nsju.org/tabmenu/kodeks_etiki (дата звернення: 25.08.2020).
6. МедіаДрайвер : Мультимедійний онлайн-посібник. URL : <http://mediadrivеr.online> (дата звернення: 25.08.2020).
7. Міжнародна неурядова організація Reporters sans frontières ; RSF. URL : <https://rsf.org/en> (дата звернення: 25.08.2020).
8. Портал медіаграмотності MediaSapiens. URL : <http://osvita.mediasapiens.ua/> (дата звернення: 25.08.2020).
9. Репортер : професіоналізм та етика. URL : <http://www.eartist.narod.ru/text/08.htm> (дата звернення: 25.08.2020).
10. Christoph Cox. History of Sound Art. URL : https://www.youtube.com/watch?v=hh_5_CАуSXY (дата звернення: 25.08.2020).
11. How Sound Works (In Rooms). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=JPYt10zrcIQ> (дата звернення: 25.08.2020).
12. In The Ocean (A Film About The Classical Avant Garde). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=h0NwiTHIhGM> (дата звернення: 25.08.2020).
13. Liliane Lijn. 'I Want People to See Sound' / Artist Interview / TateShots. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=fGGQb2jrVIQ> (дата звернення: 25.08.2020).
14. Meet the Sonic Artist Making Music with Plants : Sound Builders. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=wYU18eiiFt4> (дата звернення: 25.08.2020).
15. The Magic of Making Sound. URL : https://www.youtube.com/watch?v=UO3N_PRIgX0 (дата звернення: 25.08.2020).
16. 12 Sound Artists Changing Your Perception of Art. URL : <https://news.artnet.com/art-world/12-sound-artists-changing-perception-art-587054> (дата звернення: 25.08.2020).

Розділ 2. Техніка мовлення

1. Как быстро подготовит речь, дикцию перед интервью. URL : <http://www.khorkin.com/.../73-kak-bystro-podgotovit-rech-diksiyu-pered-intervyu-na-televidenii> (дата звернення: 25.08.2020).
2. Культура і техніка мовлення в телерадіожурналістиці. URL : <http://www.journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=306> (дата звернення: 25.08.2020).
3. Логіко-емоційна виразність читання. Партитура. URL : http://www.dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k0839&T (дата звернення: 25.08.2020).
4. Методика постановки голосу. URL : <http://www.ukrbukva.net/34228-Metodika-postanovki-golosa.html> (дата звернення: 25.08.2020).
5. Методика роботи над усвідомленістю і виразністю читання. URL : http://www.stud.com.ua/.../metodika_roboti_usvidomlenistyu_viraznisty (дата звернення: 25.08.2020).
6. Мова театру. URL : <http://www.74178953.blogspot.com/> (дата звернення: 25.08.2020).
7. Наголос в українській мові, його види. роль наголосу. URL : <http://www.subject.com.ua/textbook/mova/10klas/24.html> (дата звернення: 25.08.2020).
8. Ораторське мистецтво, ораторська майстерність. URL : <http://www.masterlev.com.ua/> (дата звернення: 25.08.2020).
9. Орфоепія і культура мовлення. URL : <http://www.pidruchniki.com/1298010840537/.../orfoepiya> (дата звернення: 25.08.2020).
10. Орфоепія української мови. Орфоепічна норма // Студопедія. URL : http://www.studopedia.com.ua/1_19490_orfoepiya-ukrainskoi-movi-orf... (дата звернення: 25.08.2020).
11. Рідна мова : Норми наголошування. URL : <http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/ridna.../index.php?> (дата звернення: 25.08.2020).
12. Скоромовки для дикції на кожний / Кафедра мови засобів масової комунікації. URL : <https://www.uk-ua.facebook.com/.../posts/717815478338760> (дата звернення: 25.08.2020).
13. Тренінгова технологія постановки професійного дихання. URL : <http://www.dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/.../Lumarenko.pdf> (дата звернення: 25.08.2020).
14. Упражнение по технике речи «Гекзаметр» // Обучение риторике. URL : <http://www.cent-rzlatoust.ru/index.php?name=encyclopediya&id=18> (дата звернення: 25.08.2020).
15. Чітка дикція / Онлайн-бібліотека Товариства «Вартова башта». URL : <https://www.wol.jw.org/uk/wol/d/r15/lp-k/1102001071> (дата звернення: 25.08.2020).
16. ILkiv School : Скоромовки – найкращий тренер для розвитку. URL : <https://www.facebook.com/.../videos/1253406521443046/> (дата звернення: 25.08.2020).